

Knudsen, Peter Larsen, Lorentzen, Thestrup, Stæhr Johansen, Jørgen Jørgensen (Ullerup) og Steen.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring i færdselslov.

Valgt blev: *Victor Gram, Jens Hansen, Heising, Horn, Kai Jensen, Wiggo Larsen, Chr. Rasmussen, Ravn, Vagn Bro, From, Holmberg, Helga Pedersen, Tholstrup, Stæhr Johansen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Marie Antoinette von Lowzow og A. C. Normann.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om fremme af udbyttedeling [af Bertel Dahlgaard m. fl.].

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1087, fremsættelsen i tidenden sp. 1756).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Økonomi- og arbejdsministeren (Krag):

Det foreliggende lovforslag er en genfremsettelse, og formålet med det er, så vidt jeg har forstået det, at få det udvalgsarbejde, der var i god gænge i sidste folketingsår, genoptaget. Jeg skal indskrænke mig til at henvise til de udtalelser, jeg fremsatte ved behandlingen den 9. november 1955, da jeg gav udtryk for interesse og velvilje for forslaget. Vi er naturligvis interesseret i, at arbejdere og funktionærer får andel i de nyskabte værdier, der kommer frem som følge af den voksende produktion rundt omkring på virksomhederne. Samfundet må være interesseret i, at der gives arbejdere og funktionærer en sådan andel af de nyskabte værdier, at de får en positiv interesse i at fremme produktionen mest muligt.

Enkeltheder i lovforslaget, bl. a. de skattemæssige enkeltheder, må naturligvis drøftes; en sådan drøftelse har jo allerede været i gang. Der er allerede i udvalget gjort forsøg på at finde frem til enighed, først og fremmest på grundlag af det foreliggende, af det radikale venstre fremsatte lovforslag,

dernæst på grundlag af et af det ærede medlem hr. Hans Rasmussen på socialdemokratiets vegne fremsat forslag, et forslag, der, hvis jeg må sige det sådan, måske er lidt radikalere end det af det radikale venstre fremsatte, og endelig på grundlag af et af mig udarbejdet kompromisforslag mellem de to førstnævnte. Jeg ser i dagbladet Dagens Nyheder af den 10. januar, at man mener, at folketingsudvalget har bedt mig udarbejde et sådant kompromisforslag, men at jeg skulle have undladt at gøre det. Det er forkert — Dagens Nyheder er forkert underrettet, men det må jo være bladets egen sag. Nu må udvalget tage arbejdet op, og fra ministeriets side skal vi gøre, hvad vi kan for at finde frem til et forslag, der kan samle enighed; det bedste ville naturligvis være, om vi kunne opnå bred enighed, så også det konservative folkeparti og venstre kunne være med til denne meget betydningsfulde nydannelse i vor lovgivning. Hvis det — hvad jeg ikke håber — ikke skulle være muligt at nå til en så bred enighed, må vel socialdemokratiet og det radikale venstre alene gennemføre denne sag, så vi kan få den fra hånden med et positivt resultat, inden indeværende folketingsår slutter; det bedste ville jo være, om det kunne ske allerede inden maj måned.

Ordføreren for forslagsstillerne (Bertel Dahlgaard): Jeg takker den højtærede økonomi- og arbejdsminister for hans udtalelse. Som ministeren ikke tror det, mener heller ikke jeg, at der er grund til at føre en ny, dyberegående forhandling, da de forskellige partiers synspunkter er blevet fremført ved de tidligere behandlinger af tilsvarende lovforslag. Nu er spørgsmålet, om der kan vindes fornøden tilslutning her i tinget til hovedtrækkene i det foreliggende lovforslag.

Der kan vel ikke være tvivl om, at tiden har arbejdet stærkt for de tanker, lovforslaget er udtryk for. På ét punkt synes der i den angelsaksiske verden at foregå en stærk udvikling, nemlig med hensyn til spørgsmålet om udbyttedelingers tilknytning til virksomhedernes finansiering. Det er erkendt, at begrebet „den lille aktie“ efterhånden spiller en ikke ringe rolle og i høj grad er medvirkende til at fremme følelsen af solidaritet mellem virksomhed,

[Bertel Dahlgaard.]

ledelse og medarbejdere. Jeg siger selvfølgelig ikke, at udbyttedelingsordninger eller bonusordninger bør opbygges alene på dette grundlag. Der vil vel i almindelighed være tale om en kombination af kontant udbetaling, velfærdsforanstaltninger, bonusbeviser eller obligationer, der forrentes, erhvervelse af aktier o. s. v.

De ændringsforslag, den højtærede økonomi- og arbejdsminister omtalte, og som socialdemokratiet stillede i sidste samling, var udtryk for en betydelig imødekommenhed over for lovforslagets bestemmelser, men netop på det punkt, jeg her berører, synes der for mig at være en noget forskellig opfattelse. Så vidt jeg erindrer, gik socialdemokratiets ændringsforslag ud på, at hensatte fondsbeleb almindeligvis skulle anbringes uden for virksomheden. Jeg lagde mærke til, at ministeren i den tale, han holdt på socialdemokratiets kongres, udtalte, at de i fonden opsamlede kapitaler bør kunne anbringes sådan, at de kan stå til fri rådighed for erhvervslivet. Hvad der menes hermed, er ikke ganske klart, men udtalelserne peger vel nærmest i retning af en vis kollektivt bestemt anbringelse i erhvervslivet og ikke på anbringelse i den virksomhed, udbyttedelingen er tilknyttet. Jeg skal imidlertid ikke uddybe dette nærmere; jeg har blot villet sige, at her er et punkt, der forekommer os at være af vigtighed, når problemerne ses på længere sigt.

Jeg skal til slut blot sige, at jeg synes, det ville være meget ønskeligt, om man i forbindelse med behandlingen af dette lovforslag kunne opnå, at de forhandlinger om produktionsfremmende lønsystemer, der føres mellem repræsentanter for Arbejdsgiverforeningen og repræsentanter for De samvirkende Fagforbund, kunne fremmes så meget, at et resultat var i sigte, således at man kunne bedømme disse problemer i sammenhæng, idet formålet jo er det samme på begge områder.

Hans Rasmussen: I løbet af et forholdsvis kort åremål har vi her i folketinget flere gange beskæftiget os med forslag til lov om fremme af udbyttedeling, fremsat af det radikale venstre. Forslagenes formål og karakter har for så vidt været de samme, og de forskellige partier har under de

stedfundne debatter haft lejlighed til at fremføre deres principielle synspunkter om en lovgivning af denne art. Fra socialdemokratiets side har vi i de senere år ikke lagt skjul på, at vi ikke er så deciderede modstandere af forslag om udbyttedeling, som det måske tidligere har været tilfældet. Det moderne arbejdsmarkeds komplicerede forhold med rationalisering og med fremme af produktiviteten tegner jo i dag et ganske andet billede af forholdene end før — med en stærkere interesse hos den enkelte arbejder i at gøre sin skyldighed og derfor med større nødvendighed for at finde frem til et incitament, der kan påkalde hans interesse for en større produktion.

I de udvalg, der i de tidligere folketingsår har beskæftiget sig med problemet, har vi fra socialdemokratisk side peget på det hensigtsmæssige i en kombination af udbyttedelingsordninger og de sociale fonds, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard omtalte, således at man igennem disse kunne sigte mod en løsning af produktionens voksende sociale problemer. På det punkt er vi til at forhandle med. Det er givet, at der er en vis interesse i, at de sociale fonds er tilknyttet den virksomhed, hvori de oprettes, og virksomheden bør vel også have lejlighed til at arbejde med sådanne midler. Det har været vort indtryk, at de forskellige opfattelser med hensyn til ønskeligheden af en lovgivning på dette område ikke var uforligelige, selv om vi i mit parti gerne så, at disse sociale fonds fik en obligatorisk karakter, idet vi ikke mente helt at kunne stole på de resultater, der ville fremkomme ad frivillighedens vej. Vi må erkende, at lønfastsættelsen — selv om vi også vil gå over til mere moderne og mere produktivitetsfremmende lønsystemer, som det er omtalt fra denne talerstol — ikke tilfredsstillt arbejderne krav til de ydelser, som man må forudsætte at et moderne produktionsliv skal afkaste til sine medarbejdere. Selv om lønsystemerne gøres nok så effektive, må vi stadig regne med, at lønningerne ved forhandlingerne afpasses over for prisniveauet på en sådan måde, at der faktisk ikke bliver meget tilbage, når man har betalt enhver sit. Supplerende ordninger i form af delagtighed i virksomhedernes udbytter eller henlæggelser til sociale fonds kan for arbejderparten i et

[Hans Rasmussen.]

moderne samfund selvfølgelig ikke være en ligegyldig ting.

Vi har under de forskellige behandlinger af sagen peget på, at vi savnede en vis fasthed i de lovforslag, det radikale venstre har fremsat for at fremme en sådan lovgivning, idet vi ikke tror, at et nedsat udbyttedelingsnævn vil kunne rejse interessen i erhvervslivet i et sådant omfang, at der kunne opnås positive resultater, som virkelig var virkningsfulde. Interessen for et sådant supplerende system som det, det radikale venstre har fremsat forslag om, er sikkert ikke særlig stor inden for Dansk Arbejdsgiverforenings officielle rammer, og vi er jo også blevet kendt med nogle tilfælde, hvor man har frarådet medlemmer af Dansk Arbejdsgiverforening i det hele taget at gå ind på sådanne udbyttedelingssystemer.

I denne forbindelse var det måske nok værd at fremhæve og nævne, at man for aktieselskabet Nakskov Skibsværft om ikke har indgået en ordning, der hviler på alt for faste rammer set ud fra udbyttedelingsprincippet, så dog har indført en ordning om, at der ydes hver arbejder et beløb for hver arbejdstime, et skib gøres hurtigere færdigt end efter forudgående kalkulationer, og vi imødeser såvel blandt arbejdsgivere som blandt arbejdere med stor interesse, hvordan den ordning på lidt længere sigt vil forløbe.

Selv om man således ikke kan fastslå, at udbyttedelingssystemet er inde i en rivende udvikling, er der dog visse tegn, som tyder på, at man bringer tilsvarende systemer i anvendelse på forskellige virksomheder, og derfor er det min opfattelse, at vi ikke hos arbejdsmarkedets organisationer ud fra en gammel stillingtagen skal afvise tankegangen som en fremgangsmåde, der er helt uanvendelig i det moderne arbejdsliv.

Arbejdsmarkedets organisationer bør for deres del være medvirkende til at give medarbejderne så gunstige vilkår, som det overhovedet er muligt, og kan vi fremme et initiativ og arbejdsglæden ved at slå ind på nye fremgangsmåder, er det mere væsentligt, end det er at fastholde gamle systemer, som i den moderne tid i stigende grad har vist sig at være behæftet med mangler. At en sådan indstilling også er

fuldt til stede blandt de organisationer, der står tilsluttet De samvirkende Fagforbund, fremgår af en udtalelse, der blev vedtaget på et repræsentantskabsmøde inden for De samvirkende Fagforbund for nogle år siden, og hvori det hedder — jeg beder om formandens tilladelse til et kort citat —:

„Repræsentantskabet udtaler sin tilslutning til, at der på det danske arbejdsmarked i høj grad sættes ind for en større produktion ved en effektivisering af vort produktionsapparat og ved investeringer for en bedre produktionsteknik og nye produktionsgrene; men vi udtaler tillige, at det må være en forudsætning, at de herved skabte resultater giver sig udtryk i en bedre levestandard og en social højelse af den arbejdende befolkning.“

Som man vil se, går arbejderne bestræbelser ud på at bringe os frem til et større samlet produktionsresultat, og der kan altså ikke være nogen tvivl om, hvilken vej vi vil ud. Arbejderne har en væsentlig interesse i produktivitetsspørgsmålene, hvilket jo bl. a. også er kommet til udtryk i den aftale om samarbejdsudvalg, der i 1947 blev oprettet mellem de to hovedorganisationer.

Formanden: Jeg henstiller, at samtaler i salen føres mere sagte.

Hans Rasmussen: En udbyttedeling kan jo praktiseres på mange måder, og jeg forstår meget godt, at de indtjeningsmæssige betragtninger ud fra et lønarbejdersynspunkt er noget meget væsentligt. Men det er lige så rigtigt, at ordningen også skulle fremme et bedre samværforhold og dermed give jordbund for, at den menneskelige faktor kan træde frem som noget mere væsentligt i hele produktionsprocessen, således at virksomhedernes ledelse ikke blot tænker i økonomi, teknik og produktivitet, men også tager i betragtning, at det levende menneske faktisk i denne proces må spille den allerstørste rolle.

Personlig har jeg imidlertid den opfattelse, at udbyttedelingsordninger og oprettelse af sociale fonde, der sker ad frivillighedens vej, vil blive meget stærkt begrænset, og vi kan vel kun regne med, at det bliver særlig fremsynede og socialt indstillede arbejdsgivere

[Hans Rasmussen.]

og virksomhedsledelser, der vil give sig i kast med at føre sådanne nye ideer ud i livet. Skal vi derfor i denne samling gennemføre dette lovforslag i forbindelse med bestemmelser om sociale fonds, bør forskellige af lovparagrafferne have mere fasthed, uden at jeg dermed skal insistere på en almindelig statsdirigering af udbyttedeling og sociale fonds.

At det radikale venstre vil fremme tanken understøttet af en lovgivning, må vel også betyde, at man heller ikke i det radikale venstre mener, at løsningen ligger på det helt frivillige område, og jeg ser derfor ikke rettere, end at dette lovforslag, når der foretages visse ændringer og tilvejebringes noget større fasthed i visse bestemmelser, som socialdemokratiet har påpeget, nok skulle kunne føre til en fornuftig og praktisk løsning, uden at en lovgivning af denne karakter anvendes som kastebold for politisk stillingtagen.

Med disse betragtninger skal jeg på mit partis vegne anbefale, at lovforslaget gøres til genstand for en grundig behandling i et udvalg.

Lorentzen: Som allerede sagt ved tidligere lejligheder er der i mit parti sympati for et lovforslag som det her fremsatte, idet det jo hviler på frivillighedens princip. Jeg er ikke utilbøjelig til at tro, at en sådan lovgivning kan have sin betydning for fremtiden, idet også vi anser det for en af de store opgaver for samfundet at skabe gode overenskomster mellem arbejdsgiveren og dem, der arbejder i virksomheden.

Men det er klart, at for at det kan få en fremtid, må der gives nogen skattelettelse, og en sådan skattelettelse er også knyttet til det foreliggende lovforslag. Der hersker hos mange den forestilling, at det at være aktionær i dag er noget voldsomt strålende, men ser man på de aktieselskabsregnskaber, som offentliggøres, lægger man mærke til, at staten og kommunerne gennemsnitlig tager halvdelen, fuldt ud det samme beløb, ja, undertiden mere end det, aktionærerne får. Når man dernæst betænker, at aktionærerne som regel beskattes til ca. 50 pct., forudsat at det er aktionærer, der har større formue eller indtægt, er det jo ikke nogen ringe forretning for staten, at der eksisterer

aktieselskaber med god rentabilitet. Nej, aktionærer er såmænd ikke et glubsk folkelærd.

Som sagt, hvis lovgivningen kan hvile på frivillighedens grund, kan vi fra vor side, som vi tidligere har tilkendegivet, se med sympati på den; men skal der tvangsforanstaltninger til — jeg tror ikke, det egentlig er socialdemokratiet, der kan gøres ansvarligt derfor, men det ærede medlem hr. Hans Rasmussen stillede i udvalget et forslag, der gik ud på, at når aktionærerne havde fået 5 pct., skulle resten deles ligeligt mellem aktionærerne og arbejderne i den forstand, at halvdelen af det, der var over 5 pct. i udbytte, skulle udloddes til sociale fonds — kan jeg straks erklære, at mit parti i hvert fald ikke kan give tilslutning.

Poul Møller: Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, genfremsættes dette for at få de i forrige samling stedfundne udvalgsforhandlinger i gang på ny, og sådan må det naturligt være, når man i et udvalg har set, at der er interesse for en tanke. Det viste sig jo både i fjor og i forfjor, at det ikke skulle være umuligt at opnå et forlig om en fornuftig udvidelse af de regler, der i dag findes i vor skattelovgivning og andre steder om virksomheders mulighed for at give arbejdere og funktionærer andel i virksomhedernes overskud.

Jeg vil gerne sige, som jeg sagde i fjor, at den konservative folketingsgruppe naturligvis er villig til at fortsætte disse forhandlinger. For os er det vigtigt, at den ordning, der træffes, bliver, om jeg så må sige, en løs ordning, at man ikke lægger det fast i en bestemt form, men at man individuelt fra virksomhed til virksomhed kan tale sig til rette om den ordning, som man i den pågældende virksomhed føler bedst svarer til de behov, arbejdere og funktionærer ønsker tilfredsstillet. Vi lægger også vægt på, som vi har gjort det tidligere, at ordningen bliver af frivillig karakter, således at man giver mulighed for en friere udvikling ude omkring på arbejdsmarkedet og vi får erfaringer for, hvorledes det går under en sådan frivillighed, og at frivilligheden får et incitament, som der ikke er i øjeblikket, gennem skattepolitiske begunstigelser for de virksomheder, der griber sagerne således an, at de sikrer arbejdere

[Poul Møller.]

og funktionærer en andel ud over den overenskomstsmæssige i nye produktionsresultater. Endelig har det naturligvis interesse for os, at de former, der begunstiges, virker direkte produktivitetsfremmende, at man ikke blot begunstiger en stabilisering og konsolidering af den produktion, der er, men også en øget produktiv indsats i virksomhederne.

På dette grundlag vil de konservative fortsætte forhandlingerne om forslaget.

Jeg vil gerne til den højtærede økonomi- og arbejdsminister sige, at den artikel, den højtærede minister omtalte, hæfter jeg for, og er det undgået min opmærksomhed, at den højtærede minister over for folketingsudvalget har fremsat et forslag om overgang til sociale fonds eller begunstigelse af sociale fonds, beder jeg den højtærede minister om at modtage min undskyldning; så har jeg for en gangs skyld gjort den højtærede minister uret.

Alfred Jensen: Dette forslag har vi jo set før. Jeg forstår, det er tanken, at det skal komme igen her i folketinget i forvandet skikkelse; om det så bliver skønnere og bedre end det, der foreligger nu, er en anden sag. Men rent bortset fra, hvad der kommer ud af udvalgsarbejdet, kan jeg sige, at den kommunistiske gruppe ikke nærer større tanker om, at de problemer, vort samfund produktionsmæssigt står over for, vil blive klaret med gennemførelse af et forslag af denne art.

Tanken om udbyttedeling er jo en gammel tanke, men den betyder ikke en løsning af de sociale problemer, arbejderne står over for. Det er en lygteemand, der er lige så lidt egnet til at løse dem, som akkordsystemet har været. Det skal ikke bestrides, at produktionsmidlerne, maskiner og anlæg, udnyttes bedre, når man får sådanne systemer bragt ind i en gænge, så arbejderne arbejder med, men det, der kommer ud af det, er i virkeligheden, at arbejderen for sit slid og slæb ikke får mere, end han fik før, medens de, der tjener på det, er dem, der får deres virksomheder og anlæg bedre udnyttet.

Derfor skal man hverken stille befolkningen som helhed eller arbejderne i

udsigt, at de samfundsmæssige problemer, vi her står over for, løses ad denne vej. Det bliver ikke tilfældet, selv om en sådan tanke skulle blive udnyttet i større udstrækning, end den socialdemokratiske ordfører håbede.

Det er helt andre problemer, vi her står over for. Produktionen er blevet samfundsmæssig, men ejendomsretten til produktionsmidlerne og dermed også retten til at tage hånd om arbejdsudbyttet er forblevet på private hænder. Det er dette problem, der må løses, og det kan kun løses, hvis produktionsmidlerne bliver samfundseje.

Det er et forhold, som adskillige faglige forbund sidste år pegede på på deres kongresser. Hvis jeg ikke husker meget fejl, pegede man også på Smede- og Maskinarbejderforbundets kongres på, at hvis de problemer, vi her står over for, virkelig skulle løses, måtte ejendomsretten til virksomhederne tages fra dem, der havde forvaltet den så dårligt, og gives til arbejderne, og det vil vel i realiteten sige til samfundet. Vi deler denne anskuelse og har derfor ingen interesse i, at der arbejdes videre med dette forslag. Vi tror, at det kun tjener til at forplumre begreberne og forhale en virkelig rimelig og retfærdig løsning af de allervigtigste samfundsproblemer.

Søren Olesen: Retsforbundet har ikke den samme tillid til statsindgreb, statsreguleringer og statsordninger, som det radikale venstre og socialdemokratiet har. Der er ikke i øjeblikket nogen lov, der forbyder udbyttedeling, og den tanke, at arbejdere og arbejdsgivere har fælles interesser og søger at ordne deres forhold, således at de også får fælles andel i udbyttet, er tiltalende, men at staten skulle kunne gøre ret meget for at fremme eller, jeg havde nær sagt, hindre det — i så tilfælde skulle man jo ligefrem vedtage en lov om, at det ikke måtte finde sted — tror vi ikke.

Der er i lovforslaget foreslået oprettet et udbyttedelingsnævn. Man kan se forskelligt på, hvor store de beføjelser er, der tillægges nævnet. Tilsyneladende er de ikke så store, idet ordningen skal hvile på et frivilligt grundlag, men når staten kan gribe ind, som der står her, og gennem nævnet henvende sig til de forskellige virksomheder og spørge, om det nu ikke var på tide at

[Søren Olesen.]

begynde at indføre en udbyttedeling, smager det alligevel lidt af en befaling eller en henstilling om at gøre det.

Jeg kunne også have lyst til at spørge, hvem der skal betale dette nævn. De, der har sympati for tanken om en udbyttedeling, strækker sig måske ikke så vidt, at de ønsker at blive tvunget til at betale for, at staten skal ordne et sådant spørgsmål.

De samme betænkeligheder nærer vi overfor, at staten skal præmiere eller give skatte-nedsættelse for de virksomheder, der gennemfører udbyttedeling. Med hensyn til den skattelettelse eller hvad man skal kalde det, der er omtalt i § 3, er det ligetil, at det, der udbetales i udbytte eller på anden måde overgives til arbejdernes forvaltning og ret-tighed, skal aktieselskabet eller den private virksomhed ikke svare skat af. Det er jo heller ikke efter den nuværende skattelov-givning sådan, at det, der udbetales som bonus eller ekstra løntillæg til arbejderne, og som går ind i driften, bliver genstand for beskatning. Det, der er det nye her, er, at der derudover stilles en skattelettelse i udsigt, for man kan vel ikke sige andet, end at den stilles i udsigt, idet nævnet også får beføjelse til at afgøre, om der kan tilkomme virksomheden en sådan ekstra skattened-sættelse. I henhold til, hvad jeg har sagt under behandlingen af ligningslovforslaget, er jeg og mit parti mod den slags uligheder. Vi kan ikke se, at der er grund til, at en virksomhed, enten fordi den er ny eller ikke er sådan konsolideret, at den kan lave faste regler om udbyttedeling, skal betale mere i skat end den virksomhed, der er vel-konsolideret og kan etablere en udbytte-deling, der kan godkendes af nævnet. Vi mener, at der her tillægges nævnet en altfor stor beføjelse. Giver man nævnet en sådan beføjelse også i skattesager, tager man i virkeligheden noget af den magt fra skatte-myndighederne, som de har, og som det dog vist er rigtigst at de alene forvalter, når i øvrigt skattelovene består. Jeg har ikke hermed taget stilling til, om den nu-værende aktieselskabslovgivning er ret-færdig eller rigtig; det mener jeg vi skal lade stå uden for diskussionen i denne for-bindelse. Det, jeg finder urimeligt, er, at man lokker med en skattenedsættelse, hvis

man er artige børn og gør det, som lovgivningen har ønsket.

Vi kan give tilslutning til, at hvor udbyttedelingen sker på frivillig overenskomst-basis, er det en sag parterne imellem. Jeg kan føje til, at jeg tror, at denne lovgivning i visse tilfælde vil kunne hindre en udbytte-deling, fordi virksomhederne uvilkårligt vil vente og se, hvordan loven virker. Så længe det er frivilligt, kan man gå fra det igen, men når det først er kommet ind under lovfæstede former, er der ikke noget at sige til, at virksomhederne siger: nu vil vi vente og se, hvordan loven virker, før vi vover os ind i noget, som vi ikke rigtig kan beregne rækkevidden af. Jeg vil derfor meget hen-stille, at man lader ordningen hvile på et frivilligt grundlag, og at man nu, da arbej-dere og arbejdsgivere har indset, at det kan være fornuftigt at indføre et sådant fælles økonomisk grundlag — man har jo fra arbejderside givet det en vis tilslutning, og foruden socialdemokrater og de radikale har venstre og det konservative folkeparti udtalt sympati derfor — ikke gennemfører dette lovforslag, men tager hensyn til det, jeg har fremført.

Jeg mener også, at man inden for organi-sationerne bør overveje, om det blot og bart skal være en deling af udbyttet, eller om der, som socialdemokraterne har talt om, skal oprettes sociale fonds, eller om man ikke skal ind på en fælles ejendomsret, d. v. s. at arbejderne ikke alene får andel i ud-byttet, men også en ejendomsret i form af aktier.

Hvordan disse midler skal bestyres, af arbejderne i fællesskab eller således, at hver enkelt mand får sin part, er et praktisk spørgsmål, men hvis det ikke er et vist ejendomsfællesskab, kan der let opstå kon-flikt om delingen af udbyttet, ligesom man har set, at der i dag har været uenighed om procentsatserne. Hvis man derimod tænker sig, at arbejderne er medejere af virksomhederne, bliver grundlaget straks helt anderledes, idet begge parter da er interesserede.

Jeg er i nogen grad blevet skuffet, fordi kooperationstanken har fået for lidt ud-bredelse; det må vel være tegn på, at der er visse skævheder ved den. Jeg synes imidlertid i modsætning til den ærede

[Søren Olesen.]

kommunistiske ordfører, at det ikke bør være staten, der ejer virksomhederne, men at arbejderne, hvis de tænker sig noget i den retning, selv bør sørge for at oprette kooperative virksomheder på frivilligt grundlag, som kan tage en konkurrence op. Det er et fornuftigt grundlag, men at forlange, at statsmagten skal tage ejendomsretten fra den ene part og overgive den til de andre, er ganske meningsløst. Det er i hvert fald ikke noget, der hører hjemme i et retssamfund.

Ordføreren for forslagsstillerne (Bertel Dahlgaard): Jeg takker for de relativt imødekommende udtalelser, der fremsattes både af socialdemokratiets, venstres og det konservative folkepartis ordførere.

Det ærede medlem hr. Hans Rasmussen sagde meget rigtigt, at udbyttedelingsordning eller bonusordning — hvad man nu vil kalde det — kan gennemføres på mange forskellige måder. Ja, det er jo netop sagen, og det betyder, at ordningerne må afpasses efter de forskelligartede forhold, der hersker ved de forskellige virksomheder og brancher; det er derfor, tanken om obligatoriske ordninger under de herskende forhold har måttet opgives.

Jeg forstod ærlig talt ikke helt, hvilket resultat det ærede medlem hr. Søren Olesen kom til med hensyn til retsforbundets stilling. Det var, hvis man vil bruge et meget mildt udtryk, noget uklart, men i hvert tilfælde forstod jeg, at det ærede medlem har lagt noget ind i lovforslaget, som ikke findes i det. Der er ikke i dette lovforslag tale om statsindgreb med hensyn til bestemmelsesretten, og jeg har ikke vidst bedre, end at retsforbundet i øvrigt er af den opfattelse, at det kan være rigtigt på flere områder gennem lovgivningen at fremme en ønskelig udvikling. Det er netop det, retsforbundet tilstræber på andre områder.

Jeg forstod, at det ærede medlem på partiets vegne for en gangs skyld var imod

en skattnedsættelse. Det ærede medlem føjede her til, at det var så ligetil, for spørgsmålet om, hvilke bonusudbetalinger der kunne regnes som omkostninger, var i forvejen løst. Det er nu ikke så ligetil. Der er endnu i lovgivningen på et par punkter uklarhed i den henseende. I øvrigt er skattebestemmelserne et af de områder, som nærmere må drøftes i udvalget; måske kan der ske ændringer her.

Jeg forstod, at det ærede medlem for så vidt gik meget vidt i sine betragtninger, idet han talte om, at det var ønskeligt at gennemføre en virkelig medejendomsret for arbejdere og funktionærer i virksomhederne. I hvert tilfælde gav det ærede medlem tilslutning til tanken om et medejerskab under aktieformen. Jeg synes, det ærede medlem nu burde opretholde den ikke ringe velvilje, han gav til kende i fjor ved behandlingen af det tilsvarende lovforslag, og måske helt videreføre den meget stærke tilslutning, som retsforbundets gamle mand, dr. Axel Dam, i sin tid gav til vore forslag på dette område. Det var ikke en betinget tilslutning, det var nærmest en begejstret tilslutning, men det er jo længe siden, Axel Dam kunne tegne selskabet her i folketinget — desværre.

Hans Rasmussen: Jeg skal ikke forlænge diskussionen stort, men jeg har lyst til at pege på de bemærkninger, det ærede medlem hr. Lorentzen fremsatte om aktionærerne, der efter hans mening ikke tog så forfærdelig meget ud af selskaberne. Selv om der måske er aktionærer, der ikke tager så forfærdelig meget ud, kan man ikke sige andet, end at de penge, der henlægges i fonds eller på lignende måde i selskabet, forøger de pågældende aktionærers indirekte formue, hvorved de dog bliver bedre stillet.

Over for det ærede medlem hr. Alfred Jensens bemærkninger vil jeg gerne sige, at vi står helt ved de udtalelser, vi fremsatte på Smedeforbundets kongres om medindflydelse og medejendomsret.

[Hans Rasmussen.]

Jeg har ikke indtryk af, at denne lovgivning løser alle problemer på arbejdsmarkedet, men jeg tror alligevel, at hvis vi var i stand til at danne nogle sociale fonds, som kunne løse mange af de problemer, vi har på arbejdsmarkedet, ville det være en heldig udvikling. Som det er i øjeblikket, kan vi regne med, at industriaktieselskabernes egenkapital forøges på forskellig måde enten ved udvidelse af aktiekapitalen eller ved henlæggelse af overskud til reservefonds, og det ser ud til, at i perioden 1948-54 er industriens egenkapital forøget fra 2,2 milliarder kr. til 3,8 milliarder kr. Det vil efter min mening sige, at der er blevet en skævhed i formuefordelingen, idet de store selskaber har taget mest; men kan vi oprette fonds, der tilgodeser arbejderens interesser, vil vi medvirke dertil.

Søren Olesen: Den ærede ordfører for forslagsstillerne mente, at vort standpunkt var noget uklart. Det er også uklart for mig, hvad det ærede medlem svarede på spørgsmålet om, hvem der skal betale udbyttedelingsnævnet. Jeg hørte ikke, hvad der blev svaret på det, men meningen må vel være, at det er staten, der skal betale.

Med hensyn til skatten blev jeg heller ikke meget klogere. Det ærede medlem sagde, at det var mærkeligt, at retsforbundet her var modstander af en skattnedsættelse. Det er vi ikke, når der er penge til en skattnedsættelse, men vi er modstandere af, at man nedsætter skatten for nogle og ikke for andre. Vi mener, det er et urimeligt og urigtigt princip. Jeg fik heller ikke fat på nogen begrundelse for, hvorfor de, der gennemfører udbyttedeling, skulle være berettiget til den ekstra skattnedsættelse, der er tale om i § 4.

For at gøre vor stilling rigtig klar for det ærede medlem kan jeg sige, at vi er imod dette lovforslag, imod, at staten skal gribe ind. Det er også, som om forslagsstillerne har en lille mistanke om, at det ikke rigtig vil lykkes uden denne præmiering og denne tilskyndelse. Hvis det derimod virkelig går op for arbejdere og arbejdsgivere, at det vil være en god form for samarbejde, fremmer sagen sig selv, og så bliver der ikke behov for præmier.

Vi kan selvfølgelig diskutere frem og tilbage, om Axel Dam, hvis han havde været præsenteret for dette forslag, ville være gået ind for det eller ej. Han var ligesom jeg tilhænger af den tanke, at dette var noget, som arbejdsgivere og arbejdere måtte se at finde frem til; men hvordan han mente det skulle ske, om staten skulle ordne spørgsmålet, eller det skulle ske ved privat initiativ, må vi lade stå hen. Vi kan være enige i princippet, men alligevel synes jeg godt, man kan være uenig i, om det skal være staten, der skal gribe ind ved lovgivning, eller, som vi tror, sagen bør ordnes på frivillig basis.

Alfred Jensen: De betragtninger, jeg gjorde gældende før, drejede sig om udbyttedelingstanken. Hvis jeg forstod det ærede medlem hr. Hans Rasmussen ret, talte han om, at en del af det store overskud skulle anvendes til sociale foranstaltninger. Jeg forstod det også således, at det drejede sig om de mægtige overskudssummer, der allerede er tilvejebragt. Deri ligger der noget andet end i begrebet udbyttedeling, hvor det drejer sig om at få arbejderne til at producere mere, for at overskuddet kan blive større; lokkemidlet skulle jo være en andel i det forøgede overskud.

Hvis det er tanken med det forslag, som nu bliver resultatet af udvalgsbehandlingen, at firmaer — aktieselskaber må det vel være — som har store overskud, tvangsmæssigt beordres til at bruge en del af disse overskud til sociale foranstaltninger ud over, hvad der allerede er truffet aftale om, har vi kommunister selvsagt ikke noget derimod, men det forekommer mig, at det er noget andet end selve udbyttedelingstanken. Men da spørgsmålet nu er rejst, kan jeg sige her som ved andre lovforslags første behandling, at jeg må forbeholde mig min endelige stilling til lovforslaget, til det har været i udvalg mellem første og anden behandling — og måske også denne gang mellem anden og tredje behandling.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (Bertel Dahlgaard): Jeg ønsker blot at sige til det ærede medlem hr. Søren Olesen, at hvis han vil slå efter i Axel Dams udtalelser i folketinget i sin tid, da et forslag af en noget

[Bertel Dahlgaard.]

anden karakter, men med samme formål var fremsat af det radikale venstre, vil det ærede medlem se, at Axel Dam aldeles ikke tog afstand fra, at staten greb ind på den måde, det her drejer sig om, nemlig at søge at fremme en udvikling, som Axel Dam i så høj grad var tilhænger af — og så drejede det sig endda om et forslag, der var mere vidtgående end dette.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Hans Rasmussen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den følgende sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om forhøjelse af retsafgifter m. m.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1143, fremsættelsen i tidenden sp. 1902).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Jens Hansen: Med hensyn til dette lovforslag kan man vist roligt sige, at lovgivningen ikke er foran, men snarere bagefter. Staten har været uhyre beskeden i sine krav om retsafgifternes størrelse, og udviklingen har medført, at der ikke mere er balance mellem afgiftsprovenu og udgifterne. Ser man lovforslaget igennem, viser det sig, at det omfatter ændringer i love, der for nogles vedkommende har været uforandrede fra før århundredskiftet. Når den omstændighed tages i betragtning, at der i finansåret 1938-39 var omtrentlig balance imellem indtægter og udgifter, medens finansåret 1955-56 viste et afgiftsprovener på 12 mill. kr., der modsvarede af 24 mill. kr. i udgifter, kan man vist uden overdrivelse sige, at finansministeren har været beskeden og fortjener sit lovforslag gennemført hurtigt.

Principielt mener jeg, at man bør hævde

det standpunkt, at staten ikke bør sætte penge til på de områder, lovforslaget omfatter. Endvidere mener jeg, at der principielt ikke skal gives statstilskud til borgere og institutioner, der får udstedt pantebreve i fast ejendom, ej heller bør der gives statstilskud i forbindelse med udstedelse af skøde eller ordning af skifteretssager. Som forholdet er under den nuværende lovgivning, gives der nemlig reelt statstilskud til disse og mange andre med dette lovforslag forbundne områder.

Som bidrag til spareforanstaltningerne er dette lovforslag velbegrundet. Selv om der reelt er tale om en 100 pct.s forhøjelse af retsgebyrerne, opnås der sagligt dette, at staten får balance mellem indtægter og udgifter, og at et lovgivningsområde, der økonomisk set principielt bør hvile i sig selv, kommer til at gøre det.

Jeg er vidende om, at der i finansudvalget har fundet en drøftelse sted om retsafgifternes størrelse, og at man derfra tilskyndede til en drøftelse og en afgørelse her i tinget. Jeg skal på mit partis vegne anbefale lovforslaget til hurtig og velvillig behandling.

Henry Christensen: Det foreliggende lovforslag må ses som led i planerne om besparelser på 100 mill. kr., som den højtærede finansminister har bebudet i forbindelse med finansieringsgrundlaget for folkepensionsforslaget. Nu har det ude omkring allerede vakt nogen undren, at besparelser efter den højtærede ministers opfattelse kunne være det samme som forhøjelse af forskellige afgifter til staten; og det foreliggende forslag giver i så henseende et rimeligt grundlag for denne undren. Jeg mener derfor, der kan være grund til at gøre nogle enkelte principielle bemærkninger.

I det omfang, staten leverer ydelser til befolkningen for en mindre pris end statens udgifter til ydelserne, vil en forhøjelse af prisen op til det niveau, hvor statens tilskud elimineres, kunne betragtes ud fra synsvinklen besparelser på statsbudgettet; men hvis statstaksterne forhøjes ud over dette niveau, bliver der i stedet tale om beskatning og endda om særbeskatning. Det er ikke mindst det, vi, så vidt jeg kan se, er blevet præsenteret for i det foreliggende lovforslag, og i så henseende kan jeg